

Klahvkamees

Flake

KLAHVKAMEES

Tõlkinud Eve Sooneste

Elisele

Originaali tiitel:
Flake
Der Tastenficker

Toimetanud Katrin Naber
Kujundanud Villu Koskaru

© Christian Lorenz, Berlin 2017
Tõlge eesti keelde © Eve Sooneste ja Tänapäev, 2018

ISBN 978-9949-85-288-8
www.tnp.ee

Trükitud OÜ Greif trükikojas

Keegi tarkpea ütles kunagi, et suremine algab sünniga. Mul läks seda kuuldes eluisu ära. Aga siis unustasin ma need sõnad. Õnneks unustan üsna palju.

November on mu lemmikkuu. Mulle meeldib, kui läheb viimaks külmaks, tänavate kohal lasub niiske udu, puude mustad oksad ilmuvad lehtede alt nähtavale ja teede ääres seisavad linnuskeletid. Ma ei tea, miks nad tunduvad skeletidena, sest nad seisavad ju kahel jalal, kui tegu pole just kurgedega. Pean sellega silmas pigem lõplikkuse ning pimedada, kuid meeldiva ja külma rahu tunnet. Teadlased, esoteerikud või inimesed, kes armastavad midagi öelda, põhjendaksid seda võib-olla asjaoluga, et november on mu sünnikuu. On ju olemas ka märtsikassid. Mu lemmiklilled on päevalilled ja lemmikpuu on kask. Sellega on nüüd asi selge.

Vahest peaksin rääkima ka lemmikautost. See on keeruline, sest mulle meeldivad väga paljud autod. Olen tõeline autofänn. Aga ühe kindla autoga ei suuda ma end seostada. Mu eelistused muutuvad pidevalt ja kõik sõltub ka asjaoludest. Lemmikautoga ma ei pea ju sõita tahtma, piisab, kui rõõmustan seda nähes või sellele mõeldes.

Ma pole küll kindel, kas ma päevalilledele mõeldes alati rõõmustan, ma rõõmustan ju tegelikult kõige üle ega ole kunagi ühegi lille peale pahaseks saanud. Loodus on üldse ilus ja ma rõõmustan iga päeva üle, mil elan ja saan kõike loodut vaadata. Eriti meeldivad mulle kajakad. Nad oskavad kohutavalt elegantselt tuules lamada. Mulle meeldib neid

Läänemere rannal peesitades vaadata. Enamasti hakkab mul väga ruttu külm, sest ma olen nii peenike, ja siis pean end püsti ajama. Sellepärast ei saa mul kajakate vaatamisest kunagi isu täis.

Võib-olla mul ikkagi on lemmikauto, Tatra 603. Nägin seda koolilapsena peaaegu igal hommikul, kui DDRi valitsus mööda Greifswalder Straßet tööle kihutas. Ma ei tohtinud siis enam teisele poole tänavat minna, sest politsei piiras kogu tänava sisse, kuni konvoi oli möödas, ja see võis võtta viisteist minutit. Kui Berliinis toimusid riigivisiidid, meeldis mulle väga käia Schönhauser Alleel spaleeris seismas. Esiteks jäid sel ajal koolitunnid ära ja teiseks sain ma neid imeilusaid autosid ligidalt näha. Ainult et nad sõitsid alati nii kiiresti mööda. Ma ei jõudnud õieti midagi näha. Ja nende lühikeste hetkede nimel tuli meil määratult kaua oodata. Organisaatorid pidid olema kindlad, et vaatajate hulka ei teki lünki, ning seepärast oli turvalisem meid tund aega varem kohale kamandada. Riigijuhid istusid enamasti lahtises Tšaikas. Tšaika aga tähendab vene keeles kajakat. Kui ilm oli halb, nägin aknal ainult lehvitavat kätt. Aga autod olid tõepoolest ekstraklass. Ma poleks tookord osanud uneski näha, et istun kunagi ise sellises suures autos. Ja veel DDRi ajal.

Võimalik, et räägin siin raamatus pidevalt endale vastu. Seda põhjustab mu aju. Sinna saavad kogu aeg uued mälestused ja seavad end kusagil sisse. Ja kui ma siis hakkab mõnd mälestust otsima, on selle peal juba mõni teine mälestus ja ma ei leia toda esimest üles. See-eest satun mõnest teisest ajast pärit mälestusele, mis on segatud veel hoopis kolmanda sündmuse tunnetega. Ma ei saa oma aju ka koristada, kuna ei pääse sinna sisse. Vahel mädaneb mõni mälestus sealt lihtsalt välja.

Võib-olla olen ma aga hoopis koomas ja näen kõiki neid elamusi lihtsalt unes. Ka neid asju, mida praegu siin

kirjutan. Ma ei saa päriselt tõestada, et mina ja minu elamused on olemas, sest tunnistajad võivad ju samuti elada vaid minu fantaasias. Aga isegi kui olen päriselt olemas, ei pane ma paljut, mida näha ei taha, üldse tähele. Nii kujundan endale võib-olla juba ammu oma maailma. Näiteks kui me kord New Yorgis mängimas käisime, kasutasin vaba ennelõunat ja jalutasin mõnusasti Central Parkis ringi. Ma leidsin ilusa tee, mis kulgeb Central Parki idüllilise järve ümber. Kõik vastu tulnud tervisejooksjad hüüdsid mulle midagi. Mina tervitasin neid rõõmsalt vastu ja olin vaimustatud, kui sõbralikud on ameeriklased. Siis peatas mind üks pargivaht ja seletas, et kõnnin vastassuunas ja takistan teisi. Seda nimelt olidki jooksjad mulle hüüdnud. Sama lugu on ajaga. Tuttav rääkis mulle kord, et tema või ta isa olid kunagi töötanud Prantsusmaal ühes talus, kus hommikul tõusis esimesena peremees ja keeras üles suure seinakella. Mehaanikavea tõttu käis kell ainult mõned tunnid ja jäi öösiti alati seisma. Seepärast pani peremees hommikuti tõustes kella iga kord kuue peale. Tal oli ükskõik, mis näitas teiste inimeste kell. Nii oli talus alati oma kindel aeg ja nad tulid sellega suurepäraselt toime. Kell üks sai lõunat ja kõik olid õigel ajal platsis. Ma ei tea, millal see võis olla. Raadiot neil ilmselt polnud, sest seal öeldakse ju hommikuti alati korduvalt kellaaega. Võib-olla ei olnud neil isegi veel elektrit. Aga kell oli igal juhul juba leiutatud, see pidi olemas olema väga ammustel aegadel, sest päike paistis ju siis juba. Ja ilma päikeseta ei oleks olnud päikesekelli. Või olid kellad juba vanadel roomlastel? Pigem siis juba noortel roomlastel. Nemad tahtsid kindlasti teada, mis kell on, et mitte oma kohtumistele hiljaks jääda. Vanad surid ju tookord kohe ära. Alguses olid neil halvad hambad ja nad ei saanud korralikult mälua. Ja siis läks neil magu ja kõik muu tuksi. Või surid nad vähki. See haigus on ilmselt alati

olemas olnud, ehkki roomlastel ei olnud veel asbesti ega tuumajaamu. Vähk on tõenäoliselt vanem kui kõik kellad.

Vahel arvan ma ka, et mõni lugu juhtus minuga alles hiljuti, ja siis selgub, et sellest on juba kolmkümmend aastat möödas. Siis tekib mul tunne, et aega pole üldse olemas. Või et minevikku pole olemas. Mis on möödas, see on möödas. Siis on ju ükskõik, millal see juhtus, sest see aeg ei tule enam tagasi. Ja seda, mida ma oma ajas kogesin ühtviisi, kogesid teised inimesed hoopis teisiti. Mis tähendab ühtlasi, et on olemas palju minevikke, mitte ainult minu minevik.

Peale selle on mul raske püsida ühe arvamuse juures. Nii võivad asjad, mis mulle ei meeldi, tunduda mõnikord täitsa head, näiteks Ameerika, lambaliha või ooperid. Operette ei ole ma vist veel kunagi kuulnud, nii et ma ei oska öelda, kas need mulle meeldivad. Ma ei teagi õieti, mida peaksin mõtlema. Sellepärast ongi mul raske endast midagi kirjutada: täna ma kirjutan ja homme võin juba olla hoopis teistsugusel arvamusel ja pean otsast peale hakkama. Selle vältimiseks peaksin kõik oma mõtted kohe Twitterisse üles panema. Siis oleks mu töö mõne hetkega tehtud ja kõik saaksid kohe teada. Aga sellega oleksin pidanud jällegi varem alustama, kirjutades kohe, kui minuga või minu ümber midagi juhtus. Aga see, mis toimub, on kohe juba möödas, ja kui ma olin väike, ei olnud ka arvuteid olemas.

Biograafiad huvitavad vahest nii mõndagi inimest, sest sealt saab lugeda, mis on nendest saanud, kes on oma elu kirja pannud. Mind huvitab see ka. Ainult et biograafiad ei ole tegelikult minu rida. Mul on tunne, et neis on alati sama jutt. Vanemad on kusagilt pärit, nad tutvuvad ja saavad siis lapsed. Need lapsed kasvavad suureks ja avastavad endas huvi muusika, maalimise või näitlemise vastu ega aima veel midagi oma hilisemast kuulsusest. Aga kuulsaks nad kunagi saavad, sest muidu ei kirjutaks nad ju oma biograafiat. Või

siis tabas neid mõni saatusehoop või muu probleem ja nad tahavad jagada oma kogemusi, kui näiteks nende koeral on koerte vähk või midagi seesugust. Siis tuleb sellest aga pigem käsiraamat, kuidas käituda koertega, kellel on vähk, mitte aga biograafia.

Kunstnikubiograafiate puhul piisaks seepärast lünktekstist, milles on kirjas, et inimene oli hästi virk, tegi kõvasti tööd ja uskus alati oma unistusse. Siis tuleb sobivatesse kohtadesse lihtsalt oma nimi ja muud andmed lisada.

Heavy metal-bändidega on sama lugu. Lugesin kolleegidele kunagi ette paar artiklit Metal Hammerist ja vahetasin bändide nimed omavahel ära; keegi ei pannud seda tähele. Aga see on hoopis teine asi, sest *heavy metal*-bändid käituvadki stuudios kõik ühtemoodi. Mida nad peaksidki muud tegema kui oma lugusid linti võtma, õlut jooma, piljardit mängima ja seejärel oma lugusid väga heaks pidama, sest bänd on oma juurte juurde tagasi jõudnud ja lood on tekkinud täitsa iseenesest. Sellest plaadist tuleb kindlasti nende seni parim album. Ma olen igale intervjuerijale täpselt sama juttu ajanud.

Mul on hüpohondriku kalduvused ja lähtun iga päev tõigast, et olen surelik. Caesaril olevat selja taga seisnud teenner, kes sosistas talle pidevalt kõrva: „*Memento moriendum esse*”. Meenuta oma surelikkust. Minul oleks vaja teenrit, kes ütleks: meenuta, et sa oled elus ega pea hetkel millegi pärast muret tundma. Hirmu hakkasin tundma kahjuks juba lapsepõlves ja seepärast ei pannud väga varakult enam tegelikku elu tähele, kuna mul oli lakkamatult iseendaga tegemist. Ma ootasin iga metroosõidu ajal, et mul läheb süda pahaks ja ma oksendan, kuigi seda on minuga juhtunud vaid ühe korra ja seegi polnud mitte metroos, vaid autos. Selle autoga tulima Belzigist lossipeolt, kus olin söönud hiiglasliku tüki pooltoorest metssealiha. Niisiis ei olnud autosõit kuidagi süüdi,

et mul paha hakkas. Sellest hoolimata ei tahtnud ma pärast enam autoga sõita. Pealegi polnud see meie auto, mis muutis asja minu jaoks veelgi piinlikumaks.

Siis hakkasin igaks juhuks kartma kõike. Ühissõidukeid, autosid, suletud ruume, pimedust, haigusi, valje helisid, inimhulki jne. Hiljem, kui kõrgusehirm kohtus lennuki purunemise hirmuga, lisandus lennuhirm. Siis tuli ka surmahirm. Minu esimesel lennureisil, mis algas Pariisist, ei läinud tagumine üks miskipärast korralikult kinni ja lennuk pidi lendama hästi madalalt, et hapnik ei saaks otsa või õhurõhk ei langeks. Minu ees istunud sõber keeras ringi ja ütles: nüüd lähme loojakarja. Siis pidime tegema vahemaandumise ja pärast seda, kui lennuki kallal tulemuselt meisterdati, vahetati lennuk hoopis välja. Minu ürgusaldus lendamise vastu sai sellega väga põhjalikult rikutud.

Mu järgmise lennu ajal käis veidi pärast starti pauk ja reisijaile sadas kaela teravalt lehkavat vedelikku. Minu selja taga olev inimene rääkis hüdraulikavedelikust. Kuna mees nägi välja väga tõsine, arvasin, et ta jagab asja, ja mõtlesin kohe ehmatusega, et kukume alla. Hiljem selgus, et üks Ungari restoomanik tahtis Egiptusest vürtsikastet sisse smugeldada ja lennuki startimisel tekkinud rõhu tõttu läks paar purki ilmselt katki. Ta oli purgid käsipagasis kaasa võtnud ja meie peade kohale pakihoidjatesse jaganud.

Pärast seda ma ei suutnudki enam päriselt rahuneda. Ma ei tahtnud ka puhkusele sõita, kui seda pidi tegema lennukiga. Ja kui olin elusa ja tervena puhkusepaika jõudnud, mõtlesin terve seal viibimise aja tagasilennule. Hiljem koos bändiga reisides tahtsin välismaa-kontsertidest üldse loobuda, et ei peaks lendama, aga siis oleksin bändist välja lennanud.

Kord, kui hakkasime Mehhikost koju lendama, käis jälle üsna kõva pauk. Meie ümber läks hästi valgeks ja ma arvasin, et midagi plahvatas ja et ülekandemehhanismid põlevad. Ma

ei saanud esimese ehmatusega pihta, et lennuki oma helgiheitjad peegeldusid pilvedelt tagasi. Siis nägime ekraanilt, et me vajume kiiresti ja pidevalt. Siis kustus ekraan ja kõik tuled. Arvasin, et nüüd saan ma tõesti surma. Pidevalt on ju kuulda uudiseid sellest, et lennukid kukuvad alla, ja seal allakukkuvates lennukites on ju alati ka päris inimesed sees. Nüüd olen ma üks nende seast, mõtlesin. Nüüd ma tean, mis tunne on, kui istud ise sellises lennukis ja kukud alla, mõtlesin. Tundsin rinnus tugevat survet. Meie ees istuv kitarrist keeras end ringi ja lehvitas. Võtsin enda kõrval istuval lauljal käest kinni ja ütlesin: tegelikult ma ei taha surra. Laulja, kes oli veel äsja mõnusasti lauluteksti kirjutanud, ei öelnud midagi. Meie käte vahel oli vaid hirmuhigi. Hirmust hoolimata oli mul piinlik, et nii kõvasti higistasin. Ja ma mõtlesin veel korra: nojah.

Viimaks me siiski ei kukunud alla. Pärast räägiti, et meid olevat tabanud välg ja kõik arvutid olevat rivist välja läinud, nii et piloot pidi lennukit käsitsi juhtima, mis hämmastaval kombel on ilmselt siis endiselt võimalik. See oli ju hiigelsuur lennuk ja tõenäoliselt oli neil kogu selle tralli juures targematki teha kui reisijaile igast liigutusest aru anda. Stjuardessid istusid turvavööga kinnitatuna oma klapptoolidel ja olid täiesti vait. Arvutid hakkasid tööle alles pool tundi hiljem ja kuni selle ajani pidime läbi äikesepilvede kõikumata.

Seepeale nägi mu venna sõber kõvasti vaeva ja hankis mulle allakukkunud lennuki tüki, sest statistiliselt on pea-aegu võimatu, et ühe lennuki tükk kukub kaks korda alla. Selle tükiga tundsin end pisutki turvalisemalt. Hoidsin seda pagasis ja mõtlesin, kui palju segadust võiks see tekitada, kui ma ikkagi koos sellega alla kukuksin ja spetsialistid paneksid lennuki vaevaliselt pisidetailidest kokku, et saada jälile allakukkumise põhjustele. Kindlasti saavad nad kõvasti imestada, kui leiavad veel väikese tüki teisest lennukist.